

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

კუთაბედაძე გულნარა შიხეილის ასული

ქართული და რუსული ენების შეპირისპირებითი ლექსიკოლოგია

10.02.02. - შედარებითი და ტიპოლოგიური ენათმეცნიერება

სადისერტაციო შაცნა

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორის

სამეცნიერო ხარისხის მისაპოვნებლად

თბილისი - 1994

ნაშრომი შესრულებულია სულხან-საბა ორბელიანის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის რუსული ენის
კათედრაზე

ოფიციალური იპონენტები:

1. ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ა. ა. დღინტი
2. ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ზ. შ. კვარაცხელია
3. ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი დ. ზ. გიციანიძე

სახქოს ექსპერტები:

1. ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ზ. ა. სარჯველაძე
2. ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ნ. ა. ხიდაშელი

დაცვა შედგება ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო-საატესტაციო საბჭოს 10.02.02
სხდომაზე 1994 წლის 7 . დეკემბერს.

ი. კავკავაძის პრისკეტი №1, აუდიტორია 93.

სადისერტაციო მაცნე დაგზავნილია 3 . ნოემბერს

დისერტაციის გაგნობა შეიძლება უნივერსიტეტის სამეცნიერო

ბიბლიოთეკაში.

სამეცნიერო-საატესტაციო საბჭოს

მდივანი, პროფესორი

გ. წიხახაშვილი

მრავალ და შინაარსიან მონოგრაფიებში, დისერტაციებსა და სამეცნი-
ერო სტატიებში გამოიკვლევა ქართული და რუსული ენების ლექსიკის სხვა-
დასხვა ასპექტები, მაგრამ განიხილება უპირატესად მონოლინგვისტურად -
მეორე ენის მასალა მეტწილად გამოიყენება როგორც ფონი.

რუსული და ქართული ენების შეპირისპირებითი ტიპოლოგიის ლექსიკის
კურსის კითხვისას ჩვენ მივხედით იმ აზრამდე, რომ აუცილებელია შეპირის-
პირებითი ლექსიკოლოგიის საკითხების თანმიმდევრული შესწავლა, რადგან
ამ ნაწილს მოქმედ პროგრამაში უკავია გარკვეული ადგილი და სწორედ ლექ-
სიკური მოვლენების შეპირისპირება იწვევს აუდიტორიის დიდ ინტერესს.
ეს ერთ-ერთი წინაპირობაა, რის გამოც ჩვენ გადავწყვიტეთ რუსულ-ქართული
შეპირისპირებითი ლექსიკოლოგიის საკითხების ფართოდ დამუშავება.

ეკვს არ იწვევს ის გარემოება, რომ ისეთი სხვადასხვანაირი ტიპური
ენების ლექსიკის შეპირისპირება, როგორც არის ქართული და რუსული,
სასარგებლო იქნება როგორც თეორიულად, ისე პრაქტიკულადაც. ჩვენმა
მუშაობამ მიიღო სისტემატური ხასიათი და მისი შედეგები წარმოიშობება
წინამდებარე გამოკვლევაში.

გამოკვლევის აქტუალობა განისაზღვრება იმით, რომ არ არის სპეცია-
ლური შრიტები, მიძღვნილი ქართული და რუსული ენების შეპირისპირებითი
ლექსიკის პრობლემებისადმი, და უღავი აუცილებლობით გაკუწილი პრაქტი-
კული დახმარება არა მარტო სპეციალისტ-ფილოლოგებს, არამედ ყველას, ვი-
საც აინტერესებს სხვადასხვანაირი ტიპური ენების შეპირისპირების საკით-
ხები.

გამოკვლევის ობიექტია რუსული და ქართული ენების ლექსიკური სის-
ტემები. ამასთან ცხადია, რომ ერთი მხრივ, სრული მოცვა ასეთი შეპირის-
პირების ყველა ასპექტისა არა მარტო შეუძლებელია ამოცანაა, არამედ
საეჭვოა მისი განხორციელებაც. ამიტომ საჭიროა ნაშრომის მიმართულე-
სა და შესასწავლი საკითხების ზუსტი მოხაზვა. მეორე მხრივ, ნებისმი-
ერი სისტემის ნაწილების იოლირებული შესწავლა (ჩვენს შემთხვევაში ლექ-
სიკურის), რომლის ყველა ელემენტი ურთიერთგანპირიბებული და ურთიერ-
დამოკიდებულია, იწვევს ცოცხალი ორგანიზმის, სისტემის დაშლას. იმისათ-
ვის რომ ეს პროცესი ნაკლებად მოკვლეულად წარიმართოს, შეპირისპირე-
ბის კონკრეტულ ობიექტებად გამოყოფილ იქნა პირობითი "სისტემები სის-
ტემის შიგნით", ე. ი. შედარებით დამოუკიდებელი მონაკვეთები, რომელთაც
ასევე გააჩნიათ სისტემური წყობა. რადგან პირველ რიგში ეს არის სიტყ-
ვა, როგორც ენის ცენტრალური ერთეული მნიშვნელობათა სისტემით და მას-
თან დაკავშირებული პროცესებით და მოვლენებით, განისაზღვრა ნაშრომის

14841

